

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8052/20

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ד' מינץ

העותר: עו"ד עמוס גבעון

נגד

המשיבים: 1. הוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין
2. נועם סבגיאן
3. ציונה סבגיאן
4. חיים סבגיאן
5. עו"ד חיים מן
6. עודד בנימין ברליין

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותר: עו"ד סתיו גבעון
בשם המשיב 1: עו"ד לירז סבן
בשם המשיבים 2-6: עו"ד בנימין ברליין

פסק-דין

השופט י' עמית:

בעתירה שבפנינו מתבקש בית המשפט להורות לוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין בישראל לחשוף לעותר את הפרוטוקול המלא של הדיון שקיים בעניינו ביום 22.7.2015 וכן את המסמכים שהונחו בפני משתתפי הדיון (להלן בהתאמה: הוועד המרכזי, הלשכה, הפרוטוקול, הדיון ו-המסמכים).

רקע ותמצית העובדות הצריכות לעניין

1. העותר, עורך דין במקצועו, ייצג את המשיבים 2-4 (להלן: המשיבים) בתביעת רשלנות רפואית. ביום 22.1.2014, לאחר שקיבלו לידם חלק מכספי הפיצויים שנפסקו בפסק הדין, פנו המשיבים ללשכה באמצעות באי כוחם, הם המשיבים 5-6, בבקשה שתפעל להפחית את שכר טרחתו של העותר מכוח סמכותה על פי סעיף 84(ב) לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן: חוק לשכת עורכי הדין), הקובע כלהלן: "התנה

או קיבל עורך דין שכר טרחה תלוי בתוצאות המשפט במשפט שאינו פלילי, ונראה ללשכה כי השכר מופרז, רשאית היא, על פי בקשת הלקוח, לקבוע את השכר המתאים."

מהבקשה של המשיבים עולה כי העותר גבה כ-50% מכספי זכייתם (כ-1,100,000 ₪ מתוך כ-2,100,000 ₪ שנפסקו בפסק הדין). ביום 22.7.2015, הוועד המרכזי של הלשכה החליט "לקצוב את שכר הטרחה בתיק בשיעור כולל של 30% בצירוף מע"מ כדין".

2. ביום 8.12.2015 העותר הודיע כי אין בכוונתו למלא אחר החלטת הלשכה, זאת ממספר טעמים, ובין היתר, משום שלשיטתו ההחלטה ניתנה בחוסר סמכות.

3. ביום 24.12.2015 העותר הגיש לבית משפט השלום בירושלים תביעה אזרחית כנגד המשיבים לגביית יתר שכר הטרחה שטען שהם חייבים לו (כ-210,000 ₪ נוספים) (ת"א 52652-12-15). ביום 15.8.2016 הגישו המשיבים כתב תביעה שכנגד. ביום 8.5.2019, ולבקשת הצדדים, ההליך הועבר לבוררות בפני השופט (בדימוס) ד' חשין. הליך זה עודנו תלוי ועומד.

4. ביום 5.11.2017 ועדת האתיקה של הלשכה במחוז ירושלים הגישה קובלנה נגד העותר (בד"מ 46/17), ובה יוחסה לו התנהגות שאינה הולמת עורך דין, נוכח התעלמותו מההחלטה על קציבת שכר הטרחה. אף הליך זה עודנו תלוי ועומד. למען שלמות התמונה, יצוין שהעותר עתר לבית משפט זה בבקשה להשיג על מספר החלטות ביניים של בית הדין המשמעתי של הלשכה במחוז ירושלים, אך עתירתו נדחתה על הסף אף בלא צורך בתגובה (בג"ץ 5529/20 ע"ד עמוס גבעון נ' בית הדין המשמעתי במחוז ירושלים – לשכת עורכי הדין בישראל (20.8.2020)).

5. ביום 26.12.2019 – למעלה מארבע שנים לאחר שהתקבלה החלטת הוועד המרכזי לפי סעיף 84(ב) לחוק לשכת עורכי הדין – העותר הגיש לבית המשפט המחוזי בירושלים תביעה אזרחית כספית כנגד הלשכה, על רקע החלטתה להפחית את שכר טרחתו (ת"א 63709-12-19). ביום 23.4.2020 הלשכה הגישה את כתב הגנתה, וצירפה, בין היתר, העתק של פרוטוקול הדיון שנערך בוועד המרכזי, תוך השחרת חלקים שלטענתה אינם רלוונטיים לעותר. במסגרת תביעה זו הגיש העותר בקשה להורות ללשכה לחשוף את הפרוטוקול המלא שצורף לכתב הגנתה. הבקשה לא נדונה מאחר שביום 22.10.2020, בהסכמת הצדדים, בית משפט המחוזי מחק את התביעה (ת"א (מחוזי י-ם) 63709-12-19 עמוס גבעון נ' לשכת עורכי הדין - הוועד המרכזי (22.10.2020)).

6. ביום 19.11.2020 הוגשה העתירה שלפנינו.

טענות הצדדים

7. בעתירה דנן העותר עתר להורות ללשכה להמציא העתק מלא של פרוטוקול הדיון, ללא מחיקת שמות הנוכחים בדיון, שמות הדוברים בדיון והקטעים המושחרים בתוכן הדיון, וכן להמציא העתק של המסמכים שהונחו בפני משתתפי הדיון. נטען, בין היתר, כי לעותר נודע על עצם קיום הפרוטוקול מושא העתירה אך ביום 23.4.2020, כשזה צורף לכתב הגנתה של הלשכה בת"א 63709-12-19 הנ"ל, וזאת לאחר שבמשך שנים הלשכה טענה כי הוא אינו קיים; כי חברי הלשכה שנכחו בדיון הוטעו על ידי מי מחבריהם אשר מסרו עובדות שגויות; כי החלטה להפחית את שכר טרחתו של העותר נבעה, בין היתר, משיקולים זרים; כי אי-מסירת הפרוטוקול המלא, כמו גם אי-זימונו לדיון, פגעו בזכותו של העותר לטיעון והשגה, ביכולתו להתגונן מתביעה להחזר שכר הטרחה ומהקובלנה המשמעתית שהוגשו נגדו, וכן ביכולתו לתקוף את החלטת הלשכה בערכאות; כי החלטת הלשכה פגעה בזכותו לקניין; כי העותר זכאי לקבל את הפרוטוקול והמסמכים המבוקשים מכוח חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן: חוק חופש המידע) ומכוח חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו וכן על פי עקרונות הצדק הטבעי; כי ללשכה אין סמכות לצנזר את הפרוטוקול והמסמכים; וכי העתירה הוגשה כדין ובמועד, ללא כל שיהוי.

8. מנגד, הלשכה טענה כי יש לדחות את העתירה על הסף ולגופה. נטען, בין היתר, כי הסמכות העניינית לדון בעתירה מסורה לבית המשפט המחוזי בשבתו כבית המשפט לעניינים מנהליים, מכוח סעיף 5(1) ובצירוף פרט 21(5) לתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים, התש"ס-2000 (להלן: חוק בתי משפט לעניינים מנהליים); כי העתירה הוגשה בשיהוי ניכר; כי העותר עושה שימוש לרעה בהליכי משפט; כי הפרוטוקול שהועבר לעותר מגלה דיון מעמיק בעניינו של העותר ומפרט החלטה מנומקת של הוועד המרכזי; כי החלקים שצונזרו בפרוטוקול הם בבחינת חומר פנימי של הלשכה שלגביו אין לעותר זכות עיון; כי לעותר ניתנו מספר הזדמנויות להגיש לוועדה את טענותיו עובר קיום הדיון בעניינו; כי העותר היה מודע לקיומו של הפרוטוקול עוד בטרם שהלשכה צירפה אותו לכתב הגנתה בת"א 63709-12-19; וכי החלטת הלשכה היא סבירה וניתנה כדין.

9. המשיבים 2-6 טענו כי העתירה אינה נוגעת להם כלל, ושצורפו להליך, ככל הנראה, כחלק מהמגמה הכוללת של העותר להרבות בהליכים משפטיים נגדם; וכן כי הם מצטרפים לכלל טענותיה של הלשכה. עוד טענו המשיבים 5-6 כי צירופם להליך באופן אישי היה פסול מכל וכל, בהיעדר טענה כלפיהם.

דיון והכרעה

10. לאחר שעיינתי בעתירה ובתגובות הצדדים, באתי לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות בשל מספר טעמים שיפורטו להלן, אך קודם לכן, שתי הערות מקדמיות:

א. על מנת להעמיד את העתירה בפרופורציה הראויה לה, אציין כי הפרוטוקול מושא העתירה צורף בשלמותו, למעט ההשחרות של שמות הדוברים ושל מספר קטעים של תוכן הדיון. העתירה נסבה בעיקרה על השחרות אלו בפרוטוקול.

ב. סעיף 84(ב) לחוק לשכת עורכי הדין, שצוטט לעיל, נמצא בפרק השביעי לחוק שכותרתו "ענייני שכר טרחה". כפי שנמצאתי למד מהודעת הממונה על ועדת שכר הטרחה בלשכה לבית הדין המשמעתי המחוזי של הלשכה מיום 15.1.2019 (נספח 19 לעתירה), ועדת שכר טרחה היא ועדה וולנטרית שהקים הוועד המרכזי, כל החלטותיה מתקבלות במליאת הוועדה ונמסרות לצדדים על ידי מזכירות הוועדה, כפי שפועלות גם ועדות האתיקה. ועדת שכר טרחה היא זו שקיבלה את ההחלטה המקורית בענייניו של העותר, ולאחר שהעותר ביקש עיון חוזר בהחלטה, הוחזר התיק לשולחן הוועדה שהחליטה להעביר את הסוגיה להכרעת הוועד המרכזי, שהחלטתו התקבלה ביום 22.7.2015. כאמור, פרוטוקול הדיון של הוועד המרכזי הוא מושא העתירה, לצד מסמכים נוספים שלגביהם נטען על ידי הלשכה לחיסיון, כמו חוות דעת לוועדת השכר והתכתבויות פנימיות.

11. שיהוי: בניגוד לטענת העותר, שלפיה נודע לו על הפרוטוקול רק משזה צורף לכתב ההגנה בתביעה הכספית שהגיש כנגד הלשכה בחודש אפריל 2020, הרי שמהודעת הממונה על ועדת שכר הטרחה בלשכה לבית הדין המשמעתי המחוזי של הלשכה מיום 15.1.2019 שנזכרה לעיל, ברור כי נערכו דיונים בענייניו של העותר בוועד המרכזי. בסעיף 9 להודעה זו נאמר כי "בהתאם להחלטת בית הדין הנכבד, הועבר העתק ממלוא תיק שכר טרחה מס' 8/14 לידי הקובלת (ועדת האתיקה של מחוז ירושלים בלשכת עורכי הדין – י"ע) למעט מסמכים פנימיים וחסויים (חוות דעת לוועדה, פרוטוקולים והתכתבויות פנימיות)". מכאן, שהעותר ידע על קיומם של דיונים בענייניו ועל קיומם של מסמכים

פנימיים, שוועדת שכר טרחה לא העבירה אפילו לוועדת האתיקה המחוזית, שהיא הקובלת כנגד העותר. ולא רק זאת, אלא שטענות העותר על כך שלא הומצאו לו מסמכים, הועלו על ידו כבר בהליכי הקובלנה, כפי שעולה מהחלטת ועדת האתיקה מיום 14.11.2019 שם פורטו טענות העותר, ובין היתר, טענתו כי לא הוצגו שורה של מסמכים המהווים ראיה לתקינותו של ההליך בפני ועדת שכר הטרחה ובכלל זה "החלטת ועדת השכר, שמות חברי הועדה שחתמו על ההחלטה, נימוקי ההחלטה, פרוטוקול ישיבת הועדה לרבות חתימות המשתתפים בהן [...] אי המצאת שמות חברי הועדה מנעה מהנקבל לבקש את פסילת מי מחברי הועדה במידה והוא נגוע בניגוד אינטרסים...".

ואם נותר עוד ספק ספיקא, הרי שהעותר עצמו טוען בסעיף 9 לעתירה כי הוא התגונן בפני ועדת האתיקה בטענה שהלשכה לא השיבה לדרישותיו החוזרות לעיון בפרוטוקול בו התקבלה ההחלטה. ובקיצור, העותר ידע על עצם קיומו של פרוטוקול הדיון בוועד המרכזי זה מכבר.

12. אין הליכי גילוי ועיון טרם הגשת תובענה: סתם העותר ולא פירש לשם מה הוא מבקש את המסמכים מושא העתירה. ככל שהעותר מבקש מסמכים אלה על מנת להגיש בעתיד תובענה כלפי מאן דהו או כלפי גוף זה או אחר, הרי שהפסיקה לא מכירה בהליכי גילוי ועיון לפני הגשת תביעה ולא ניתן להגיש לבית המשפט בקשה או תובענה שעילתה אך ורק גילוי מסמכים. זאת, למעט מקום בו קיימת חובה לגילוי המידע ולמסירתו כמו ביחסי נאמנות או שליחות או על פי דין ספציפי כמו סעיף 21(ד) לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 וסעיף 198א לחוק החברות, התשנ"ט-1999. גילוי מסמכים הוא הליך שנלווה להליך העיקרי, מעין סעד עזר שאינו עומד כשלעצמו כסעד עיקרי. אין הליך דיוני המאפשר לאדם לקבל צו לגילוי ולעיון במסמכים המצויים ברשותו של אחר, שהוא יריב עתידי, כדי לשקול אם להגיש נגדו תובענה (יואל זוסמן סדרי הדין האזרחי 425 ה"ש 1 (מהדורה שביעית, 1995)). וכפי שנאמר בע"א 358/88 בלס נ' בנק דיסקונט (13.8.1999): "דין המערערים במקרה שלפנינו אינו שונה מדין מבקש פלוני המבקש לקבל גילוי מסמכים מיריב פרוספקטיבי על מנת לשקול אם המידע שיקבל מצדיק הגשת תביעה שנגדו [...] דרך דיונית כזאת אינה קיימת בישראל" (להרחבה בנושא זה ראו: יצחק עמית חסיונות ואינטרסים מוגנים – הליכי גילוי ועיון במשפט האזרחי והפלילי שער ראשון בפרק ב "המיקום הגאומטרי והמועדים של הליכי הגילוי והעיון במשפט האזרחי" (עתיד להתפרסם, 2021) (להלן: עמית חסיונות)). ובקיצור, קשה להלום כי באמצעות עתירה לבג"ץ העותר יעקוף את ההלכה לפיה אין הליכי גילוי ועיון טרם הגשת תובענה (כדוגמה להשמטת שמות הדוברים ראו העתירה הראשונה שהוגשה על פי חוק חופש המידע – ת"א (מחוזי ת"א) 2060/99 לשכת עורכי הדין נ' שר המשפטים, פ"מ תשנ"ח 3

(1999). עוד להשמטת שמות דוברים ראו בג"ץ 7793/05 אוניברסיטת בר-אילן נ' בית הדין הארצי לעבודה ירושלים, פ"ד סד(3)1 (2011); דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כרך א 593-592 טקסט לה"ש 11 (2010).

13. המסגרת הדיונית וסעד חלופי: אזכיר כי העותר הגיש בקשה לגילוי ועיון במסמכים מושא עתירה זו, במסגרת התביעה הכספית שהגיש כנגד הלשכה, תביעה שנמחקה. הדבר מעיד על כך שהליכי הגילוי והעיון צריכים להתנהל במסגרת תובענה, ולא כהליך העומד בפני עצמו.

העותר יכול היה לבקש גילוי ועיון במסמכים במסגרת הליכי הקובלנה שמתנהלים נגדו, והוא אכן העלה טענות בנושא זה כפי שעולה מהחלטת ועדת האתיקה מיום 14.11.2019.

ואם בסעד חלופי עסקינן, הרי שהעותר טען בעתירתו כי הוא זכאי למידע על פי חוק חופש המידע. סעיף 2(8) לחוק חופש המידע מגדיר "תאגיד שהוקם בחוק" כ"רשות ציבורית" – ולשכת עורכי הדין הוקמה כתאגיד על פי סעיף 4 לחוק לשכת עורכי הדין. עתירה על החלטת רשות ציבורית לפי חוק חופש המידע מקומה בבית המשפט לעניינים מינהליים לפי סעיף 17(א) לחוק חופש המידע. עוד בהקשר זה אפנה לסעיף 5(1) בצירוף פרט 21(5) לתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים, הקובעים כלהלן:

סמכות בית המשפט

5. בית משפט לעניינים מינהליים ידון באלה –
 (1) עתירה נגד החלטה של רשות או של גוף המנוי בתוספת הראשונה בענין המנוי בתוספת הראשונה [...];

תוספת ראשונה

(סעיף 5(1))

[...]

21. הסדרת עיסוק – החלטה של רשות לפי הוראות החיקוקים המפורטים בזה: [...]
 (5) חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, למעט החלטות שר המשפטים לפי החוק האמור;

"עורך הדין מוגבל באפשרות גביית שכר הטרחה מלקוחותיו, כך שאינו יכול לקבוע לעצמו שכר מופרז" (ע"א 4223/12 המרכז למימוש זכויות רפואיות בע"מ נ' לשכת עורכי הדין בישראל, בפסקה 58 (2014)). הגבלה על שכר הטרחה שרשאי עורך דין לגבות,

היא פגיעה בחופש העיסוק של עורך הדין, ועל כן נראה כי ככל שהעותר מבקש לתקוף ישירות את החלטת הלשכה, המקום לעשות כן הוא בבית המשפט לעניינים מינהליים.

14. זכות העיון הפרטית: זכותו של הפרט לעיין בכל החומר המצוי בידי הרשות הציבורית, שנוגע לעניינו-שלו, ולעיין במסמכים המהווים את התשתית לקבלת ההחלטה בעניינו. זכות העיון הפרטית נגזרת מזכות הטיעון, שהיא חלק מכללי הצדק הטבעי ונועדה לשרת את זכות הטיעון, כפי שטען העותר בעתירתו. ברם, סתם העותר ולא פירש בפני מי ולצורך מה החומר אמור לשרת אותו, מה עוד שבכל ההליכים שהוא נקט ושננקטו נגדו, ניתנה לו זכות טיעון מלאה (עמית חסיונות, שער ראשון בפרק כא "הליכי גילוי ועיון בתובענה אזרחית וזכות העיון הפרטית"). לא למותר לציין כי 18 עמודי הפרוטוקול שצורפו הם כמעט מלאים, ומכלול השיקולים שעמדו בפני חברי הוועד המרכזי עומדים בפני העותר. שמות חברי הוועד המרכזי ידועים לעותר כך שאין ממש בטענתו שאם השמות היו נחשפים בפניו, יכול היה לטעון לניגוד עניינים או ליריבות אישית או מקצועית של חבר זה או אחר בוועד או להעלות טענת פסלות, ומכל מקום, מדובר בטענה שהיא ספקולטיבית ובבחינת מסע דיג מובהק.

15. למעלה מן הצורך, דין העתירה להידחות גם לגופה. השחרת שמות הדוברים בוועד המרכזי נועדה לאפשר דיון כן, חופשי ומשוחרר מלחצים. מאחר שהעותר נסמך על חוק חופש המידע, אפנה לסעיף 9(ב)(4) לחוק חופש המידע הקובע כי רשות ציבורית אינה חייבת למסור מידע "בדבר דיונים פנימיים, תרשומות של התייעצויות פנימיות בין עובדי רשויות ציבוריות, חבריהן או יועציהן, או של דברים שנאמרו במסגרת תחקיר פנימי, וכן חוות דעת, טיוטה, עצה או המלצה, שניתנו לצורך קבלת החלטה, למעט התייעצויות הקבועות בדין". הטעם שבבסיסו של הסייג האמור בסעיף זה נעוץ בחשש מן 'האפקט המצנן' (Chilling effect) (ראו, לדוגמה, ע"מ 9135/03 המועצה להשכלה גבוהה נ' הוצאת עיתון הארץ, פ"ד ס(4) 217, 235 (2006); ע"מ 7024/03 גבע נ' ראש העירייה הרצליה, בפסקה 15 (6.9.2006); בג"ץ 366/12 התובעת הצבאית הראשית נ' בית הדין הצבאי לערעורים, בפסקה י"ז (28.1.2013); עמית חסיונות, שער שלישי פרק כו "תרשומות פנימיות", פרק מד "האפקט המצנן – סיכום").

זאת ועוד. בשנת 2014, במועד שבו פנו המשיבים 2-4 לוועדת שכר טרחה, הסמכות לפי סעיף 84(ב) לחוק לשכת עורכי הדין הייתה נתונה לוועד המרכזי של הלשכה, לפי סעיף 11(א) לחוק - שבוטל בתיקון 38 לחוק לשכת עורכי הדין - ואשר בנוסחו דאז קבע כי "הוועד המרכזי הוא המוסד המבצע של הלשכה, ובידו כל סמכויות

הלשכה שלא יוחדו בחיקוק למוסד אחר ממוסדותיה" (וראו בפסק דינו של השופט ויתקון בעל"ע 6/78 הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין חיפה נ' שמואל, פד"א לג(3) 813 (1979)). את החלטת ועדת שכר טרחה והחלטת הוועד המרכזי ניתן לראות כהחלטה מעין שיפוטית, ועל דרך ההיקש אפנה לסעיף 30(ב)(5) לחוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992, הקובע כלהלן:

עיון בתיק הרשות
 30. (א) [...] (ב) זכות העיון בתיק לא תחול על מסמכים או חלקי מסמכים, שהתקיים בהם אחת מאלה:
 (1) [...] (5) הם מכילים חומר פנימי, כגון: רשומות מדיונים פנימיים, דיווח לממונים, הצעות וטיוטות של החלטות;

16. אשר על כן, ומהטעמים המפורטים לעיל, העתירה נדחית.

טוב יעשה העותר אם יחדל להעסיק את הערכאות השונות בהליכים אין ספור בענייני שכר טרחתו.

העותר יישא בהוצאות הלשכה בסך 20,000 ₪ ובהוצאות המשיבים 2-6 בסך 20,000 ₪ (סה"כ 40,000 ש"ח).

ניתן היום, ט' באדר התשפ"א (21.2.2021).

שופט

שופט

שופט